

Status	Datum vergadering Gedeputeerde Staten	Eindtermijn
Openbaar	4 oktober 2022	4 oktober 2022

Onderwerp

Vervanging treinen MerwedeLingelijn

Advies

1. Vast te stellen het Statenvoorstel Vervanging treinen MerwedeLingelijn, waarmee Qbuzz wordt opgedragen de treinen op de MerwedeLingelijn te vervangen.
2. Vast te stellen de publiekssamenvatting behorende bij het Statenvoorstel Vervanging treinen MerwedeLingelijn.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om in het Statenvoorstel bij het ontwerpbesluit bij 1b toe te voegen dat de concessie met maximaal 7 jaar zal worden verlengd conform de wet- en regelgeving rondom concessieverlengingen.

Bijlagen

Statenvoorstel - vervanging treinen MerwedeLingelijn - DOS-2015-0007638

De brief van het ministerie IenW d.d. 21-09-2022 BSK-2022-216296 over ERTMS in materieel MerwedeLingelijn

De brief van Qbuzz d.d. 29-09-2022 over opbrengstgarantie verkoop treinen MLL

1 Toelichting voor het College

ProRail gaat in 2027 het nieuwe beveiligingssysteem ERTMS op de spoorlijn Kijfhoek – Belgische grens via station Dordrecht invoeren. Dit betekent dat treinen van de Merwedelingelijn (MLL) moeten zijn uitgerust met ERTMS-apparatuur vanaf dat moment, omdat deze treinen gebruik maken van het emplacement Dordrecht. Inbouwen van ERTMS in de bestaande treinen van de MLL is naar het oordeel van de Programmadirectie ERTMS ondoelmatig, wat betekent dat deze treinen moeten worden vervangen door nieuwe treinen die geschikt zijn voor ERTMS.

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is bereid 50% bij te dragen aan kosten voor de vervroegde afschrijving van de huidige treinen, na aftrek van de geschatte verkoopwaarde. De provincie moet de andere helft betalen. Het ministerie draagt ook de kosten van alle infrastructurele aanpassingen die nodig zijn voor nieuwe treinen: energievoorziening, het ongedaan maken van de verkanting, perronverlenging, toiletafvoerinstallatie, opstelcapaciteit ('parkeerterrein' voor treinen) en de door ProRail becijferde proceskosten die door de vervoerder moeten worden gemaakt.

De bestaande treinen hebben de afgelopen jaren op enkele punten negatief in de belangstelling gestaan: de treinen hebben geen toilet, zijn niet voor iedereen met een beperking zelfstandig toegankelijk, de vloot heeft een beperkte capaciteit gelet op de zeer forse groei van het reizigersverkeer tot 2020 en elk rijtuig heeft maar één deur per zijde, waardoor het in- en uitstappen op drukke tijdstippen te veel tijd vraagt. Nieuwe treinen bieden de mogelijkheid deze maatschappelijke aandachtspunten voor een groot gedeelte op te lossen.

De huidige concessie van Qbuzz loopt eind 2026 af. Een concessiewisseling gecombineerd met een treinenwisseling (instroom vanaf 1 juni 2027) is onwenselijk. Het bestellen van nieuwe treinen die door een andere vervoerder worden gebruikt heeft grote risico's van discontinuïteit in de uitvoering van de treindienst.

Bovendien zou bij aanbesteding zowel de treinvloot als een groot deel van de busvloot tegelijk moeten worden vervangen. Ook een gegarandeerde verkoopopbrengst van huidige treinen lukt dan niet meer, omdat de treinen eerst moeten worden overgedragen aan de volgende concessiehouder.

De risico's voor Qbuzz kunnen worden vereffend door de concessie te verlengen met zeven jaar tot eind 2033. De totale concessieduur komt dan op vijftien jaar; het maximum dat volgens de wettelijke regels onder omstandigheden maximaal mogelijk is voor een concessie met treinen.

Met Qbuzz worden nog nadere afspraken gemaakt over verplichte overname van de nieuwe treinen door een volgende concessiehouder, het afkomen van exploitatievoordelen en andere zaken die verband houden met een verlenging van de concessie zoals de vervanging van alle dieselbussen door zero-emissiebussen per 2030.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 11.200.000
Programma	: Ambitie 2 - Bereikbaar Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er bestaat een klein risico dat de Europese Unie de bijdrage van het ministerie als ongeoorloofde staatsteun aanmerkt; de provincie moet die bijdrage dan terugbetalen.

Juridisch kader

- Er ligt nog geen definitieve toezegging van het ministerie van I&W of er ook daadwerkelijk een 'lumpsum' zal worden uitgekeerd onder de Specifieke Uitkering Regionaal Personenvervoer per trein 2020-2031. Hierover wordt nog op een later moment besloten evenals over de hoogte van de eventuele lumpsum, zie brief van 21 september jongstleden van het ministerie van IenW.
- In de concessiebeschikking is rekening gehouden met de mogelijkheid dat het ministerie ERTMS-beveiliging tijdens de concessie zou invoeren. Daarover zijn ook voorwaarden opgenomen in de concessiestukken. Het inbouwen van ERTMS in de bestaande treinen is door het negatieve oordeel van de Programmadirectie ERTMS die het Rijk in dezen adviseert onmogelijk geworden. Hierdoor is de enige mogelijkheid nieuwe treinen aan te laten schaffen. Dat heeft geresulteerd in de hiervoor gestelde afspraken die nog contractueel met Qbuzz moeten worden vastgelegd.
Het is verdedigbaar te stellen dat, door de opstelling van het Rijk, de concessie wordt gewijzigd door onder andere de voorgestelde bijdrage van de provincie en het verlengen van de overeenkomst tot 2033 en dat dit gezien de afspraken die we daarover met Qbuzz willen maken niet leidt tot een economische voordeel van de concessiehouder. Het is niet op voorhand te zeggen of een dergelijke redenering in rechte stand zal houden. Beheersmaatregelen zijn: de aankondiging van de gewijzigde concessieafspraken op Tenderned publiceren.
- Het ministerie heeft in de hiervoor vermelde brief aangegeven dat ingeval er onverhoopt toch sprake is van staatsteun, hij dient over te gaan tot 100% terugvordering van het bedrag. Extern juridisch advies stelt dat er geen sprake is van onverenigbare staatssteun als de provincie de restant boekwaarde bepaalt overeenkomstig de uitgangspunten van de overnameregeling (bijlage concessie), rekening houdend met achterstallig onderhoud. Dit zal moeten worden opgenomen in de nog te sluiten overeenkomst met Qbuzz.

2 Voorafgaande besluitvorming

Op 9 november 2016 heeft PS het Beleidskader Openbaar Vervoer DAV vastgesteld. Op 4 april 2017 heeft PS het Definitief Programma van Eisen vastgesteld. Op 9 januari 2018 heeft GS het besluit genomen de concessie DAV aan Qbuzz te gunnen.

3 Proces

Zie Statenvoorstel.

4 Participatie en rolneming

Zie Statenvoorstel.

5 Communicatiestrategie

Het besluit leidt niet direct tot communicatie; er is al ruime publiciteit geweest na de Statencommissie van 21 september. In een later stadium kan nadere communicatie volgen.